

do okolja. Sledijo referati o vzrokih sprememb v okolju, ki obravnavajo tehnični napredek, ekonomski in demografski razvoj. Poseben seminar je bil namenjen vplivu tehničnega napredka na živi svet in pokrajino in vplivu preoblikovanega, večkrat onesnaženega okolja, na bivalne pogoje človeka. Nakazane so bile konkretne mere za racionalnejšo izrabo vodnih virov in ozračja. V zaključnem poglavju je bila podana sinteza posameznih skupin referatov s skupno mislijo o nujnosti prostorske ureditve in kontrole posegov človeka v okolje.

Brez dvoma zasluži simpozij o varstvu okolja na Visoki tehnični šoli v Zürichu pozornost geografov, saj je metodološko opredelil znanstveni pristop k raziskovanju okolja in iskal rešitve glede posameznih konkretnih primerov.

Dušan Plut

Marjan Tepina: Razežnosti našega okolja, DZS, Ljubljana 1974, str. 276.

V pričujoči knjigi bo bralec, ki ga zanimajo odnosi med človeško družbo in naravo, vsekakor našel obilico zanimivih podatkov o onesnaženju in razvrednotenju okolja doma in v svetu. Obravnavani so tudi drugi problemi sodobnega razvoja v obdobju tehnološke revolucije, ki vplivajo na odnose človeka z okoljem. Iz celotnega dela veje avtorjevo široko poznavanje problemov.

V uvodnih poglavjih je predstavljen nesluten razvoj tehnike v industrijski revoluciji, s pomočjo katere človek vse bolj obvladuje prostor in obenem ruši sožitje z naravo ter ogroža celotno biosfero. V nadaljevanju avtor razmišlja o prihodnosti človeka, ki je ob nadaljevanju današnjega razvoja negotova. Pregledno in razumljivo so razloženi osnovni pojmi o ekologiji in principih ekološkega raziskovanja.

Po mnenju avtorja odpira ekologija novo stran v uveljavljanju dialektičnih in materialističnih pristopov pri proučevanju odnosa med družbo in okoljem. Vendar poglobljivi problemi odnosa človeške družbe do okolja niso pogojeni samo z odnosi med človekom, njegovim delom in naravo, marveč predvsem s proizvodnimi in družbenimi odnosi, ki oblikujejo njegovo zavest. V zaključku se avtor na kratko dotakne specifičnih problemov urejanja in varovanja okolja v naši družbeni stvarnosti, ki mora v skladu s samoupravno organiziranostjo v prihodnosti drugače uravnavati odnose do okolja.

Dušan Plut

Iz tuje geografske književnosti

N. A. Gvozdeckij, Problemi izučanja karsta i prakтика, Moskva, 1972, 591 strani.

Inštitut za krasoslovje in speleologijo pri univerzi v Permu, ki šteje čez sto sodelavcev in ki izdaja zbornike Peščeri (do leta 1974 15 številki), posebni oddelek za kraško hidrologijo pri geološkem inštitutu v Simferopolu, pogosta kraška zborovanja geografov, hidrologov, geologov in drugih, katerih plod so razni kraški zborniki, vse to pogojuje hiter kvantitetni in kvalitetni napredek sovjetskega krasoslovja. Izraz te rasti je tudi najnovejša knjiga profesorja geografije na geografski fakulteti moskovske državne univerze dr. N. A. Gvozdeckega, ki ima značaj kraške monografije. Omogoča primerjavo z monografijami, ki so zadnja leta izšle pri drugih narodih in tudi v SZ (glej poročila o monografiji A. A. Maksimoviča Osnovi karstovedenja, I in II, v GV 1966 in 1971, o knjigi Karst-Important Karst Regions in the Northern Hemisphere, o Jenningsovi monografiji Karst in Sweetingovi Karst Landforms v GV 1973). Iz te primerjave lahko tudi izluščimo rast krasoslovja v okviru razvojnih krogov. Glede tega moremo ob prebiranju Gvozdeckega knjige ugotoviti, da se je marsikatera krasoslovna panoga v SZ razvijala dokaj ločeno od ostalega sveta in brez medsebojnega poznavanja dosežkov. Značilen primer je tako imenovana korozija mešanice. Izven SZ velja za njenega odkritelja Švicar A. Bögli.

Toda tudi iz Gvozdeckega monografije zvemo, da je njene principe teoretsko utemeljil in učinke grafično prikazal že l. 1959 Rus Laptev, česar pa A. Bögli ni vedel.

Gvozdeckega knjiga »Problemi izučenijsa karsta i praktika« sloni večinoma na dognanjih sovjetskih krasologov. V tem je tudi glavna vrednost knjige za bralca izven SZ. V teoretskem pogledu so nekatere njegove panoge morebiti razvojno izza krasoslovja vodilnih svetovnih narodov, druge pa pred njim. Slednje velja po mojem mnenju zlasti za teorijo o koroziji, za znanje o razkrajanju karbonatnih kamnin in njegovem vplivu na raztapljanje, za vpliv vegetacije na korozijo, za poznavanje rudniškega krasa in morebiti za rajoniranje kraških območij.

Knjigo začena trideset strani dolgo poglavje o zgodovini raziskovanja sovjetskega krasa in rasti domačega krasoslovja. Obstoječe kraške monografije obravnavajo površinsko morfologijo pred korozijo in hidrologijo. Gvozdeckemu je poglavje o kemičnem razkrajanju kraških kamnin, med katerimi zavzemajo apnenci in dolomiti v SZ mnogo manjši delež kot pri nas, izhodišče za nadaljnje razglabljanje. Slede poglavja o kraški morfologiji, kraški hidrologiji in razprostranjenosti krasa po svetu. Od omenjenih kraških monografij se Gvozdeckega knjiga razlikuje tudi po nekaterih samostojnih in daljših poglavjih, ki imajo naslove: problemi tipologije krasa, problemi rajoniranja krasa, pokrajinske posebnosti kraških ozemelj in kraški pejsaž, kras in gradnje, kras in rudniki.

Iz vse knjige seva želja avtorja, da bi dokazal samostojno in bogato rast sovjetskega krasoslovja. Pri tem je, razumljivo, ostalo malo prostora za Dinarski kras. Dinarski kraški pojavi se sporadično sicer pojavljajo na več mestih, toda v poglavju »Geografska razprostranjenost kraških pojavov«, ki obsega 30 strani in ki obravnava kras izven SZ, je kras v Jugoslaviji odpravljen na dveh straneh. Pri slovenski pokrajini Kras je sicer omemba, da je »klasično območje gola krasa sredozemnomorskega tipa« (str. 270), nikjer v knjigi pa ne najdemo pojasnila, da izhaja od tod termin kras in da ima to ozemlje kot tudi ves Dinarski kras poseben pomen za zgodovino krasoslovja. Avtor knjige sicer pozna nekaj jugoslovanske krasoslovne literature, zlasti izdaje 5. mednarodnega speleološkega kongresa, dvakrat je že tudi obiskal naš kras. Zato mu znanja o tem gotovo ne manjka.

I. Gams

W. Engelschalk, Alpine Buckelfluren, Regensburger geographische Schriften, zv. 1, Regensburg, 1971, 159 str., fot. in karta v prilogi.

Clovek je v zadregi pri slovenjenju naslova. Doslej smo dobesedno prevajali nemški izraz Buckelwiese v grbinasti travniki. Ko pa so uvideli, da se grbine pogosto javljajo v gozdu, so v nemščini menjali termin. Odkar tudi pri nas strojno ravnajo grbinaste travnike, je izraz »grbinasti travniki« vedno manj primeren tudi s te strani. Zato tu uporabljam naziv grbinasta tla.

Pri razvoju teorije o nastanku grbin imajo pomembno mesto slovenske Alpe. Grbine na Pokljuki je preučeval S. Müller (Kosmos, 55, 1959), te v okolici Bleda, v Bohinju pri Zlatorogu, ob podkorenski Savi, v Vratih in v Planici S. Morawetz (Z. f. Geomorphologie, N. F., B. 8, zv. 1, 1964), grbine v Vojah, pri hotelu Pod Voglom in pri hotelu Zlatorog v Bohinju E. Ebers (Blätter für Naturschutz, 1, 41, zv. 1/2, München 1961). Od Slovencev je grbine terensko raziskoval Jože Cvetek (glej Grbinasti travniki s posebnim ozirom na Bohinj. GV XLIII, 1971), ki je dopuščal mnogo vzrokov za nastanek grbin, dajal pa je prednost tako imenovani kraški teoriji, to je nastajanju vmesnih globelic zaradi pospešene korozije.

Zaradi vsega navedenega je zanimiva Engelschalkova razprava, ki je poročilo o doslej najboljše raziskovanju grbin in sicer v bavarskih Alpah in v predgorju v območju pleistocenskega ledenika doline in reke Isar. V razpravi opisuje 112 profilov v gradivu grbin. Izkoristil je skupno 160 m profilov, ki jih je mnogo tudi prikazal v knjigi. Glavne ugotovitve so naslednje. Gostota